

EKSPRESNIH 5

Leta niso ovira za izobraževanje

V Sloveniji je bilo lani v formalno in neformalno izobraževanje vključenih 47 odstotkov odraslih prebivalcev, starih od 18 do 69 let. Delež se s starostjo znižuje, tako da na primer v starostni skupini od 50 do 64 let upade na 33 odstotkov. Ministrstvo za izobraževanje pripravlja nov zakon o izobraževanju odraslih – konec junija se je iztekla javna razprava, predvidoma prihodnji teden ga bodo izročili vladi. »Človek ni nikoli prestar, da se nauči kaj novega,« pravi direktorica Ljudske univerze Koper Alenka Grželj.

Katarina Fidermuc

1 To področje že ureja zakon iz leta 1996, a ministrstvo zdaj spreminja nekatera izhodišča. Zakaj je prenova temeljnega predpisa pomembna za ustanove, ki izvajajo takšno izobraževanje, tako kot vaša, in za vaše »učence«?

Za ene in druge je pomembno, da novi zakon prinaša stabilno in dolgoročno financiranje izobraževanja odraslih, ureja tudi status javnih ustanov, ki ga izvajajo. Zakon o zavodih iz leta 1996 je državljani na vseh področjih zagotovil enakomerno teritorialno porazdelitev javnih storitev, le izobraževanje odraslih je iz njega nekako izpadlo. Ljudske univerze smo zato ostale javni zavodi, a brez javne službe in javne mreže. Tako so nas potisnili na trg, zato se pretežno financiramo same s svojimi programi, čeprav moram reči, da izobraževanje odraslih v javnih zavodih do določene mere vseskozi financirajo tudi občine in država. Sredstva se razlikujejo od občine do občine. Državni delež je vsa leta približno enak, a je negotov, kar zadeva naše načrtovanje, ker pogodbe o financiranju dejavnosti, ki je v nacionalnem letnem programu izobraževanja odraslih, podpisujemo šele proti sredini proračunskega leta. Tako ne moremo načrtovati ne dejavnosti ne zaposlitev. In kar je najpomembnej-

še – občanom ne moremo vnaprej zagotoviti informacij o tem, katere programe in podpirne dejavnosti jim bomo ponudili.

2 Zakaj se Slovenci, ki so še v aktivni dobi, po rednem šolanju odločijo za izobraževanje na različnih ravneh, ki je praviloma plačljivo? Njihovi motivi so zelo različni, težko je določiti skupni imenovalec. Veliko odraslih se vključi v izobraževanje zaradi zakonskih zahtev, ker morajo opraviti neki strokovni izpit ali pridobiti licenco – Slovenija je družba, ki zelo vztraja pri formalnostih. Nekateri se zaradi službe učijo tujih jezi-

kov, a takšnih učencev je vse manj povsod po Sloveniji, ne le pri nas v Kopru. Posamezniki, ki iščejo novo priložnost zase, morda na samostojni podjetniški poti, poskušajo pridobiti različne certifikate, da bi začeli na svoje ali si uredili dopolnilno dejavnost na kmetiji. Ljudje si želijo izboljšav na osebnostni in karierni ravni, da bi poiskali nove priložnosti na trgu dela. K nam prihajajo tudi mladi ljudje med 25. in 35. letom, ki iščejo službo, a ugotovijo, da jim brez izobrazbe ne bo uspelo. Motivi za izobraževanje zunaj formalnega sistema so torej zelo različni, odvisni od starosti in tudi od regije, vsaka ima svoje posebnosti.

3 Za katere programe izobraževanja se zanima največ odraslih?

Na naši ljudski univerzi so bili lani prava uspešnica brezplačni zeliščarski tečaji. Zanje se zanimajo pretežno ženske. Nekatere bi se rade s tem ukvarjale tudi za preživetje, druge predvsem za hobi, da znajo recimo pripraviti milo s cvetjem ali kaj podobnega za darilo. Za vso Slovenijo velja, da je daleč največ zanimanja za vključitev v brezplačna usposabljanja zaposlenih, pri čemer imajo prednost manj izobraženi, starejši od 45 let. V okviru javnega razpisa za pridobivanje temeljnih in poklicnih kompetenc, ki ga sofinancirata ministrstvo za izobra-

ževanje in Evropska unija, bomo do konca leta na primer v Obalno-kraški regiji v različna izobraževanja za osebni in karierni razvoj vključili skoraj 2900 zaposlenih odraslih. Gre za različne, praviloma 50-urne tečaje s področja računalništva, tujih jezikov, knjigovodstva, komunikacije ... Manj je dandanes zanimanja za srednješolske programe, ker smo Slovenci že kar dobro izobraženi. Delež mladih, ki končajo srednjo šolo, je zelo visok. Tudi to velja za vso državo.

4 V obdobju, ko so se v Sloveniji drug za drugim vrstili stečaji velikih industrijskih podjetij, recimo v tekstilni in obutveni industriji, so bili delavke in delavci pri 50, 55 letih zaskrbljeni, da so prestari za izobraževanje za nove poklice ali delovna mesta v drugih panogah. Kdaj je človek prestar, da bi se začel na novo izobraževati za neko delo?

Mislím, da ni nikoli prestar. Pred časom so ustanovam, ki delujemo na tem področju, predstavili zanimivo raziskavo, v kateri so avtorji ugotavljali subjektivni občutek, kdaj se posameznik počuti starega. Po Evropi je ta meja po 45. letu, na območju Skandinavije precej višja, v Sloveniji se marsikdo tako počuti že pri 40. Skrbeti nas mora, da se Slovenci subjektivno tako hitro počutimo stare, ne čutimo več

želje, da bi se izobraževali, pridobivali nove spretnosti in znanja. Vsa Evropa govori o tem, da bomo morali tako ali drugače delati dlje: prebivalstvo se stara, delovne sile je premalo. Države imajo na izbiro, ali usposobiti starejše prebivalstvo ali v državo privabiti tujce.

5 Evropska komisija je junija 2016 sprejela nov program znanj in spretnosti za Evropo. Približno 70 milijonov Evropejcev ima težave z branjem in pisanjem, še več z matematično in digitalno pismenostjo, poročajo evropske ustanove. Kaj se v povezavi z omenjenim programom dogaja v Sloveniji?

Implementacija tudi v Sloveniji poteka prek programov, ki jih financirata država Slovenija in Evropska unija. Ministrstvo za delo recimo zagotavlja in usmerja sredstva za program poklicnega usposabljanja in dodatnega poklicnega usposabljanja. Menim, da je tega še premalo, ker se veliko ljudi želi prekvalificirati, ne samo tako imenovane ranljive skupine, tudi zaposleni, a si tega stroška ne morejo privoščiti. Po drugi strani ustanove, kakršna je naša, dobivamo sredstva za neformalno usposabljanje za dvig splošnih kompetenc. To sta programa 45+ in programi za brezposelne, ki sem jih že omenila. Objavljen je tudi razpis za sofinanciranje šolnin za dvig izobrazbene ravni.

Odrasli se vključujejo v izobraževanje zaradi kariere in osebnega razvoja. FOTO SHUTTERSTOCK

Alenka Grželj FOTO OSEBNI ARHIV